

розвивається та трансформується не рівномірно у різних культурно-історичних регіонах світу. Таким чином, побудова громадянського суспільства є метою суспільного розвитку, засобом всебічного забезпечення інтересів, прав та свобод людини і громадянина. Ця проблема є нагальною для України

Список використаних джерел

1. Громадянське суспільство. *Вікіпедія*. URL: https://uk.vvikipedia.com/wiki/Civil_society (дата звернення 12 травня 2021 р.)
2. Кравчук М. В. Теорія держави і права (опорні конспекти): навчальний посібник. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 524 с.
3. Левенець Ю.А. Держава у просторі громадянського суспільства: освітня книга. Київ: національна академія наук, 2006, 96 с.
4. Поняття, ознаки і функції громадянського суспільства: реферат. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/politolog/15151/> (дата звернення 12 травня 2021 р.)
5. Соляр С. Громадянське суспільство: загальнотеоретичні підходи до визначення. *Вісник академії правових наук України*. 2013. №1 [72]. С. 271-277.

Ліщак І.

*студентка юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доц.,
доктор права УВУ,
завідувач кафедри теорії та історії
держави і права ЗУНУ,
Заслужений юрист України
Кравчук М. В.*

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Постановка проблеми: Тенденція розвитку сучасної України є однією із найважливіших питань сьогодення адже від аналізу й оцінки та її покращання, у великій мірі, залежить ефективність національного суспільного розвитку.

Основними стратегічними напрямками розвитку сучасної України є розвиток її правової системи. Перш за все розвиток правової системи зумовило здобуття незалежності України в 1991 році, що стало підґрунтям для формування фундаментальних засад суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави. Так, за твердженням М. Кравчука: «Правова система – це більш широка реальність, що охоплює всю сукупність внутрішньо узгоджених, взаємопов'язаних соціально однорідних юридичних засобів (явищ), за

допомогою яких офіційна влада справляє регулятивно-організуючий і стабілізуючий вплив на суспільні відносини, поведінку людей» [3, с.240].

Актуальність дослідження полягає в тому, що державі, як відносно самостійному явищу, характерні власні закономірності розвитку. Протягом багатьох років правова система розширювала свої горизонти та розвивалася в різних галузях права, таких як: конституційне право, цивільне право, адміністративне право, фінансове право, трудове право, кримінальне право тощо.

Рівень розробки проблеми. Варто відзначити, що в останні роки значна увага приділяється саме класифікації правових систем та їх критеріям. Наявні матеріали свідчать про різноманіття та суперечність поглядів на процеси розвитку правової системи України в умовах глобалізації. Ця тема знайшла опрацювання у дослідженнях таких вчених як: В.М. Братасюк, М.В. Кравчук, М.Г. Хаустова О.О. Сидоренко.

Мета дослідження. Висвітлити сновні закономірності розвитку правової системи, що забезпечують динамічність та ефективність правового регулювання, щодо зближення природно-правових та державно-правових засад і сприяють розвитку правової системи на основі морально-правових гуманістичних принципів; встановити відповідність правових явищ фактичним суспільним відносинам, що гарантує відповідність відображення в нормах права суспільних потреб, своєчасність змін у законодавстві та підвищення якості правового регулювання, Правова система має суттєве значення не лише в процесі створення та функціонування правових інститутів, але й програмне значення, оскільки вона сприяє реалізації визнаних державою завдань та перспектив. Саме тому цілком правомірним є дослідження значимості правової системи для формування та розвитку громадянського суспільства і правової держави.

Викладення основного матеріалу. Правова система України перебуває в стані глибоких структурних реформ. При цьому основним напрямом її розвитку є побудова правової держави на основі розвинутого громадянського суспільства, де вищою цінністю виступають права людини, забезпечені, гарантовані та захищені. Правова система – це система всіх юридичних явищ, що існують у певній державі або у групі однотипних держав [3, с.239]. Правова держава є неможливою без високо розвинутої, демократичної правової системи, яка спроможна ефективно захищати інтереси суспільства та громадян оскільки являється діючою системою права в єдності його конкретних і абстрактних форм. Вона повинна забезпечувати розвитком економіки, науки, культури, освіти, соціальної сфери, реалізацію прав та свобод людини. Саме тому одним із основних завдань демократичних перетворень, які проводилися в Україні за останнє десятиліття, є створення стійкої, чітко працюючої й ефективної правової системи. З цього приводу М. Кравчук підкреслив думку Н. Оніщенко, яка зазначила, що «теоретична розробка концепції правової системи становить одне із

першочергових завдань, від розв'язання якого залежить вирішення багатьох інших соціальних, економічних, політичних і правових проблем, зокрема питань, пов'язаних з мораллю, з трактуванням понять «правове життя», «правові засоби», «правова діяльність», «правові процеси», співвідношення права і правової системи, стабільність і динамізм правової системи» [2, с.87].

На даний момент система права України перебуває на стадії перебудови: відбувається вдосконалення існуючих й формування нових галузей і інститутів права. Саме тому, відносно недавно, виникли земельні сервітути, інститути кредитних спілок, самоорганізації населення, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, гарантування банківських вкладів фізичних осіб, біржове, інвестиційне та інше право. Система права характеризується зменшенням рівня формалізації, що проявляється у розширенні сфери приватноправового регулювання та використання загально-дозвільного принципу правового регулювання.

Важливою ознакою демократичності Української держави є впровадження в її практику принципу верховенства закону (правового закону), проявом такого принципу є факт упорядкування системи нормативно-правових актів України завдяки чому властивості, як наявність вищої юридичної сили серед нормативно-правових актів. Забезпеченню дії даного принципу сприятиме чіткому визначенню об'єкта правового регулювання. Новоприйнятий закон повинен мати відповідну фінансову, організаційно-технічну, інформаційну та іншу забезпеченість та відповідати об'єктивно існуючим умовам.

Організаційна частина правової системи України, до якої відносяться юридичні установи, юридичні терміни, юридична техніка, є місцем, засобом і підґрунтям «народження» норми права. На даний момент вплив політики на всі сфери суспільного життя виражається в якості пріоритетної галузі. Не є винятком й правова політика держави щодо ключових питань життєдіяльності суспільства.

Правова ідеологія повинна рухатися до максимального духовного об'єднання країни, досягненню стану моральної й духовної соборності, необхідного ступеня політичної консолідації. З немалим історичним багажем досвіду, пережитих війн, революцій та розколів країна потребує об'єднання своїх інтелектуальних і матеріальних сил для складної відбудовної і творчої роботи.

Як зазначив В.М. Братасюк: «Правова система Ради Європи ґрунтована на постмодерній інтелектуальній традиції, яка ввібрала в себе такі риси як: верховенство права, принцип антропоцентризму плюралістичного підходу (плюралістичної демократії, плюралізму методологічного, плюралістичної істини в праві, плюралістичності джерел права, плюралізм в право (творчості тощо), принцип інтерсуб'єктивності («я» – інший), домінування приватноправового над публічно-правовим, домінування особистісно-ціннісного підходу до права,

логоцентр з такими поняттями та категоріями як: людина (особистість, творчість, свобода, право, справедливість, краса, добро, благо, істина, плюралізм, унікальність, ідею невід'ємності моралі від права тощо)» [1].

Поступовим приведенням правової системи відповідно до міжнародних стандартів допоможе утвердженню під впливом цих вимог принципів правової, демократичної держави та громадянського суспільства. Саме послідовне і неухильне втілення в життя вимог принципу «верховенства права» стало запорукою успішного розвитку західних країн. Також допомогою для цього стане створення в юридичній науці методологічних підходів до праворозуміння й нових інститутів, галузей права і законодавства. Виникненню міжгалузевих (комплексних) інститутів законодавства, урізноманітнення зовнішніх форм права, що забезпечить динамічність та гнучкість правової системи суспільства.

При цьому визнання міжнародних стандартів обумовлює зобов'язання для держав погодитися на міжнародний контроль задля додержання даних стандартів у національній правовій системі. В умовах прагнення України до інтеграції в європейському правовому просторі, особливого значення набуває публічно-правове забезпечення національних інтересів України в умовах глобалізації, яке має передбачити збереження національно-культурної ідентичності правової системи України, що досягається розробкою правових інститутів і норм із урахуванням менталітету й культурно-історичних цінностей тощо» [5].

Відповідно до міжнародних стандартів формування сучасної правової системи України являє собою складний та багатофункціональний процес. Адже більшість українських правознавців саме із Європейським Союзом пов'язує перспективи розвитку й становлення України, як демократичної держави, де є необхідне правове регулювання суспільних відносин, забезпечення прав, свобод та законних інтересів громадян завдяки ефективному функціонуванню правової системи.

На думку О.О. Сидоренко: «Одним із фундаментальних завдань права є здійснення управління глобалізацією, гармонізація її процесів і нейтралізація негативних наслідків. Право повинно виступати інструментом глобалізації та засобом управління її процесами. При цьому процес глобалізації у правовій сфері розвивається у двох напрямках, які являють собою єдиний процес трансформації права. З одного боку, очевидним є вплив глобалізаційних процесів на право, результатом чого є зближення і конвергенція правових систем сучасності. При цьому формуються загальні тенденції їх розвитку, до яких можна віднести тенденцію втілення в національних правових системах загальноновизнаних норм і принципів. З іншого боку, за посередництвом права здійснюються спроби спрямувати глобалізацію в певне русло, наприклад, уведення в національне право норм інших держав, адаптованих при цьому до національного правового менталітету та інших історико-культурних особливостей» [4].

Отже, на сучасному етапі розвитку правової системи України зростає потреба у посиленні наукового забезпечення законо-підготовчих робіт, глибоке обґрунтування наслідків дії правових норм із урахуванням факторів впливу на їх реалізацію та подальше формування сучасної правової системи України відповідно до міжнародних стандартів для покращення її сутності та подальшого розвитку й становлення України, як демократичної держави.

Список використаних джерел

1. Братасюк В.М. Правова система України в контексті європейської інтеграції: особливості прояву інтелектуальної традиції. Реформування правової системи України: проблеми і перспективи розвитку в контексті європейських інтеграційних процесів : зб. наук. праць міжнар. наук. практ. конф. (м. Київ, 28-29 квіт. 2004 р.). У 2 ч. Київ, 2004. С. 489-494. URL: [http://nam.kiev.ua/files/publications/966-8406-08-7-\(1\).pdf](http://nam.kiev.ua/files/publications/966-8406-08-7-(1).pdf) (дата звернення 13 травня 2021 р.)
2. Кравчук М.В. Проблеми теорії держави і права (опорні конспекти) : навч. посіб. [для студ. ЗВО]. 3-є вид., змін. й допов. Тернопіль : Економічна думка, 2016. 420 с.
3. Кравчук М.В. Теорія держави і права (опорні конспекти) : навч. посіб. (для студ. Вищих навчальних закладів). 3-є вид., змін. й допов. Тернопіль: ТНЕУ 2019. 524 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/9800> (дата звернення 13 травня 2021 р.)
4. Сидоренко О.О. Правова система України в контексті глобалізації. Теорії і практика правознавства. Харків, 2016. Вип. 1 (9). URL: <file:///C:/Users/%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B2%D0%B0%D1%87/Downloads/71965-Article%20Text-149776-1-10-20160617.pdf> (дата звернення 13 травня 2021 р.)
5. Хаустова М.Г. Проблеми і перспективи розвитку правової системи України в умовах глобалізації. Вісник Національної академії правових наук України. Харків, 2014. № 1 (76). С. 54-64. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/6467/1/Haustova_54.pdf (дата звернення 13 травня 2021 р.)